

Jaarverslag 2023

Fonds Kwaliteitsverbetering Buitengebied

April 2024



Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
1.1	Een stukje geschiedenis	3
1.2	Leeswijzer.....	4
2	Uitgevoerde projecten 2023	5
2.1	Looiseweg.....	5
2.2	Verloren land.....	6
2.3	Oudedijk.....	7
2.4	Aaldonksestraat	7
2.5	St. Jansberg	8
2.6	Vliegop	9
2.7	Driekronenstraat.....	9
3	Bijzondere Fonds-projecten.....	10
3.1	Gennepse zaaigoed actie 2023	10
3.2	Deelname grenzeloos landschap	10
4	Financieel overzicht FKB.....	11

1 Inleiding

1.1 EEN STUKJE GESCHIEDENIS

In 2017 zijn concrete stappen genomen om samen met de gemeente Gennep het 'Fonds Kwaliteitsverbetering Buitengebied Gennep' (FKB) op te zetten. Door middel van dit gemeentelijke compensatiefonds is het voor initiatiefnemers mogelijk om via het bottom-up-principe middelen te ontvangen voor de realisatie van landschapsprojecten.

Het gemeentelijke fonds komt voort uit de decentralisatie van het Limburgs Kwaliteitsmenu (provinciaal instrument). Het Limburgs Kwaliteitsmenu (LKM) gaat uit van het compensatiebeginsel. Het grootste deel van het buitengebied van Limburg is niet bedoeld om vol te bouwen. Waar bouwen wel kan, betekent dat toch vaak een aantasting van de open ruimte, het landschap of het uitzicht. Daarom kan dat alleen als er tegelijk een *kwaliteitsverbetering* plaatsvindt.

De compensatieopgave komt voort uit de 'Structuurvisie buitengebied gemeente Gennep - Borging Kwaliteitsmenu –'. (dit deel uit de Structuurvisie is ongewijzigd overgenomen in de Omgevingsvisie uit 2020). Daarin is opgenomen dat ruimtelijke ontwikkelingen in het buitengebied die niet, of niet direct passen in het bestemmingsplan gebruik kunnen maken van het gemeentelijke kwaliteitsmenu en zodoende de ruimtelijke ontwikkeling mogelijk te maken. Daarbij is het uitgangspunt dat de gemeente Gennep open staat voor ontwikkelingen in het buitengebied maar dat de ruimtelijke kwaliteit geborgd moet blijven of gecompenseerd moet worden. Compensatie kan in de vorm van fysieke landschappelijke inrichting ter plaatse en/of door een financiële aan het Fonds Kwaliteitsverbetering Buitengebied. De gemeente neemt vervolgens de verplichting op zich om de financiële bijdrage om te zetten in een kwaliteitsverbeterende maatregel, maar eveneens in het buitengebied. Deze financiële bijdrage wordt via het 'Fonds Kwaliteitsverbetering Buitengebied Gennep' ingezet om lokale initiatieven te ondersteunen om zodoende het buitengebied van Gennep landschappelijk op te waarderen.

Stichting IKL heeft een belangrijke rol gespeeld bij het opzetten van het Fonds Kwaliteitsverbetering Buitengebied, en heeft vervolgens de coördinatie en beoordeling van aanvragen gedaan, t/m 2020. In 2021 kwam er ongewild een einde aan de jarenlange samenwerking met St. IKL. Vervolgens zijn wij op zoek gegaan naar een nieuwe partner om het werk vanuit het FKB mee voort te zetten.



Voor een aantal coördinerende en controlerende taken is in 2021 en 2022 samengewerkt met idverde Advies uit Roermond, een commerciële partij. idverde Advies is onderdeel van de idverde groep, samen met de bomendienst en realisatie.



Er is veel tijd en energie gestoken in de samenwerking met deze nieuwe partner, zodat er op verantwoorde wijze invulling gegeven kan worden aan het functioneren van het FKB. In feite draait het Fonds op 3 partijen: gemeente, coördinator, en uitvoerende partij. Er is onder meer een werkwijze en procesbeschrijving opgesteld, waarin de taakverdeling tussen de 3 partijen inzichtelijk is gemaakt.

Begin 2023 hebben we de instroom van nieuwe deelnemers in het FKB stopgezet, om de criteria te kunnen herzien. Dit proces is nog niet afgerond. Lopende inrichtingsprojecten die al voor de tijdelijke stop waren goedgekeurd en beschikt, zijn in 2023 afgemaakt. Nieuwe aanvragers kunnen in veel gevallen worden doorverwezen naar het Maasheggenproject of het project Grenzeloos Landschap.

Op 21 november 2023 is door het college besloten om met middelen uit het Fonds Kwaliteitsverbetering Buitengebied deel te nemen aan het Interreg-project Grenzeloos Landschap, dat door de Vereniging Nederlands Cultuurlandschap is ingediend en wordt uitgevoerd. Deelnemers met de wens om hun particuliere grond in te richten ten gunste van biodiversiteit, landschap en klimaat, kunnen dus ook vanuit dit project worden geholpen.

Dit jaarverslag is vanuit de ambtelijke organisatie opgesteld.

1.2 LEESWIJZER

In 2023 zijn er 7 projecten uitgevoerd en opgeleverd. Aangezien het hele doorloopp proces van aanvraag tot en met uitvoering vaak langer dan een jaar duurt (mede afhankelijk van het plantseizoen), waren dit aanvragen die al vóór 2023 zijn ingediend. Naast de 7 gerealiseerde projecten, waren er nog een aantal in uitvoering die op 31 december 2023 nog niet volledig waren afgerond. De in 2023 afgeronde projecten staan beschreven in Hoofdstuk 2.

In 2023 is er in samenwerking met DSV een akkerrandenproject geweest vanuit het Fonds Kwaliteitsverbetering Buitengebied, specifiek voor inwoners van het buitengebied. Daarnaast is er een start gemaakt met het project Grenzeloos Landschap. Deze bijzondere Fonds-projecten zijn beschreven in Hoofdstuk 3.

De financiële stand van zaken wordt beschreven in Hoofdstuk 4.

2 Uitgevoerde projecten 2023

Hieronder volgt een korte beschrijving van de projecten die vóór 31 december 2023 volledig waren afgerond. (Aangezien het plantseizoen loopt van november tot eind februari / begin maart, en dus over twee kalenderjaren heen gaat, zullen de projecten die pas in 2024 zijn afgerond worden opgenomen in het volgende jaarverslag over 2024.)

2.1 LOOISEWEG

Het perceel weiland was oorspronkelijk begroeid met heide en maakte deel uit van de Looier Heide (onderdeel van de Maasduinen). De Maasduinen is een half open tot besloten mozaïek-landschap, met op plaatsen een herkenbaar reliëf en afwisseling tussen open en besloten percelen. Ergens tussen 1960 en 1970 is het perceel ontgonnen en omgevormd naar grasland.

Op dit perceel is langs het pad een meidoornhaag geplant, aansluitend op het geplaatste veldhek. Daarnaast is een houtwal doorgeplant met struweelsoorten, zoals krentenboompje, hazelaar, vuilboom, liguster en hondsroos, zodat zich een biodiverse en gevarieerde bosrand kan ontwikkelen.



2.2 VERLOREN LAND

Dit bijzondere project betreft de ontwikkeling van een voedselbos, aan de noordkant van Milsbeek, op de overgang van de dorpsrand naar het buitengebied. Een voedselbos is een stuk grond met een geplant bos erop, bestaande uit een grote diversiteit aan soorten (meerjarige) in- en uitheemse bomen en struiken die eetbare producten leveren. De gelaagdheid van een natuurlijk bos wordt nagebootst. Een voedselbos draagt bij aan de ontwikkeling van natuur, bevordering van de biodiversiteit, en de productie van eetbare vruchten en noten. Vanwege de specialistische kennis die nodig is voor het opzetten van een voedselbos, zijn ook specialisten ingeschakeld voor het ontwerp.



In de eerste fase (2021, eveneens met een bijdrage vanuit het Fonds) is aan de buitenranden van het perceel een houtwal aangeplant van inheemse bomen en struiken, waaronder veldesdoorn, kornoelje, hazelaar, beuk, haagbeuk, populier, es, wilg, linde en iep. Verder zijn er toen elzensingels aangeplant en een grid van pionier-soorten (populier, berk, boswilg), die snel zorgen voor een bosachtig microklimaat.

In de 2^e fase, die in 2023 is afgerond zijn 900 stuks plantsoen de geplant, waarvan 215 (fruit)bomen / boomvormers, waaronder hazelaar, kweepeer, duindoorn, walnoot, boksdoorn, appel, peer, mispel, moerbeï, kers, pruim, amandel, verschillende bessensoorten, lijsterbes, vlier en linde. Met eigen middelen hebben de initiatiefnemers ook andere, meer uitheemse, voedselbossoorten geplant, zoals deze olijfwilg.



Mensen die een kijkje willen nemen zijn van harte welkom. Neem contact op via: voedselbosverlorenland@kpnmail.nl.

2.3 OUDEDIJK

De locatie ligt in het open agrarisch ontginningsgebied en grenst aan de Kroonbeek. Volgens de Leidraad Landschappelijke inpassing passen in dit landschap houtwallen en singels, knotbomen, bomenlanen, hoogstamboomgaarden, knip- / scheerhagen en / of struweelhagen, solitaire hagen en poelen. Op deze locatie is gekozen voor knip-en scheerheggen, aangeplant met meidoorn. Bij de perceelgrens een 2-rijig struweel bestaande uit meidoorn, wegedoorn, hondsroos, hazelaar en gewone vogelkers, met daarin als overstaanders twee walnoten en een lijsterbes. Verder zijn in het oostelijke deel van het perceel vijf knotwilgen geplaatst. Aanplant is uitgerasterd in verband met begrazing door vee, en van hekken voorzien.



2.4 AALDONKSESTRAAT

De planlocatie maakt deel uit van het ontginningsgebied “Genneps en Ottersums Veld”, ten zuiden van de Aaldonkse beek. De locatie ligt in het open agrarisch ontginningsgebied en grenst aan de Kroonbeek. Volgens de Leidraad Landschappelijke inpassing passen in dit landschap houtwallen en singels, knotbomen, bomenlanen, hoogstamboomgaarden, knip- / scheerhagen en / of struweelhagen, solitaire hagen en poelen. Deze elementen dienen vooral ter inpassing van het erf.

Hier is gekozen voor een hagen van veldesdoorn en haagbeuk, een boomgaardje van hoogstamfruitbomen, enkele solitaire bomen (linde, walnoot, eik). De aanplant is uitgerasterd in verband met begrazing, en van veldhekken voorzien.



Aanplant van hoogstamfruitbomen (oude fruitrassen) in de kalverweide, 2x2 gerasterd met kastanje palen en latten.

Nieuwe haag en veldhek



2.5 ST. JANSBERG

De locatie, op de Sint-Jansberg, tegen de bossen van het Reichswald, maakt deel uit van de overgangszone van de stuwwal. Hier zijn een aantal hoogstambomen, struweelbosjes een aantal solitairen (mispel, gelderse roos, vlier, meidoorn), en een knip- en scheerheg van veldesdoorn geplant en is er een eiken veldhek geplaatst.



2.6 VLIEGOP

De ligging van dit perceel, aan de westkant van de gemeente ligt in een overgangszone. Volgens de Leidraad Landschappelijke Inpassing horen hier de volgende elementen thuis: houtwallen en singels, knotbomen en boomlanen, hoogstamboomgaarden, knip- / scheerheggen en/of struweelhagen, solitaire hagen en poelen. In het Landschaps Ontwikkelings Plan uit 2009 werd hier al de mogelijkheid benoemd om in te zetten op een ecologische verbinding in noord-zuid-richting (tussen Reichswald en Maas, via het dal van de Tielebeek). Dit inrichtingsplan draagt daaraan bij.

Op deze locatie zijn een aantal hoogstamfruitbomen aangeplant, en zijn de perceelsgrenzen omzoomd met meidoornhagen, een eiken poort en is er een struweel aangelegd. Dit draagt sterk bij aan de landschappelijke en natuurwaarde.



2.7 DRIEKRONENSTRAAT

De locatie ligt tussen Ottersum en Milsbeek, tegen de splitsing van de Kroonbeek en de Aaldonkse Beek. De planlocatie ligt net op de grens van het oude cultuurland van vóór 1800 en de ontginningsgronden ten noorden daarvan (panovensche Heide). Ergens rond 1960 is de Kroefsestraat langs de zuidgrens van het perceel rechtgetrokken.

In 2020 is hier al het eea gerealiseerd, bij de paardenweide. Er is toen een poel aangelegd en er zijn enkele solitaire bomen geplant. In 2023 is dit aangevuld met een stuk struweelheg (veldesdoorn), langs het wandelpad, een aantal overstaanders en een raster. Al met al een mooie bijdrage aan natuur en landschap.



3 Bijzondere Fonds-projecten

3.1 GENNEPSE ZAAIGOED ACTIE 2023

De Gennepse zaaigoed-actie heeft in 2023 voor de 2^e keer in samenwerking met DSV Zaden uit Ven-Zelderheide plaatsgevonden. 47 deelnemers hebben bloemenmengsel besteld, in totaal goed voor ruim 2,7 hectare aan bloeiende akkerranden. Een mooi resultaat!

3.2 DEELNAME GRENZELOOS LANDSCHAP

Gemeente Gennep heeft op 21 november 2023 besloten deel te nemen aan het Interreg VI-project Grenzeloos Landschap en daarvoor middelen uit het Fonds Kwaliteitsverbetering Buitengebied in te zetten. Hiermee vergroten we de kansen voor landschapsherstel voor Gennepse grondeigenaren.

De Vereniging Nederlands Cultuurlandschap (VNC) leidt dit Interreg VI-project en heeft de subsidie aangevraagd. Naturschutzzentrum im Kreis Kleve e.V. is de Duitse partner. Beiden hebben ervaring met natuur-inclusieve landschapsmaatregelen. Aan Nederlandse zijde richt het project zich op de gemeenten Land van Cuijk, Mook-Middelhaar, Gennep en Bergen. Aan Duitse zijde het gebied van Goch, Weeze en Uedem in Kreis Kleef. Samen met boeren, grondeigenaren en beheerders zoeken we duurzame oplossingen voor zowel het landschap als de agrariërs die het bewerken en beheren. Op 28 november 2023 heeft een startbijeenkomst plaatsgevonden, waarbij alle partners vertegenwoordigd waren.

Het project is bedoeld voor particulieren, bedrijven of agrariërs met grond in het buitengebied. Zij kunnen meedoen met ontwerp en aanleg van landschapselementen, gefinancierd vanuit het project. Geïnteresseerden worden doorverwezen naar VNC, Malve Falk via mfalk@nederlandscultuurlandschap.nl.

De looptijd van Grenzeloos Landschap is 4 jaar, tot en met juni 2027. Gemeente Gennep draagt maximaal € 100.000,- bij voor de totale duur van het project. We verwachten dat hiervoor 4 a 5 landschapsprojecten per jaar zullen worden gerealiseerd. De bijdrage voor 2023 was € 10.000,-.

Kijk voor meer informatie op: <https://www.gennep.nl/landschapsherstel-project-grenzeloos-landschap>. Hier is ook de raadsinformatiebrief van 21 november 2023 te vinden.

4 Financieel overzicht FKB

Inkomsten

Het Fonds wordt gevuld vanuit bijdragen die gekoppeld zijn aan ruimtelijke ontwikkelingen (bouwplannen, bestemmingsplan-wijzigingen) in het buitengebied. De eerste grote bijdragen ten gunste van het Fonds kwamen destijds voort uit ontwikkelingen bij grote bedrijven en de ontwikkeling op Diekendaal. In 2019 kwamen er nauwelijks nog middelen in het Fonds terecht, waardoor het saldo sterk terugliep, maar in 2020 en 2022 zijn er aanzienlijke bijdragen binnengekomen. De enige inkomsten in 2023 waren afkomstig van Diekendaal (ca. € 15.000,-).

Uitgaven

Kosten per inrichtingsproject variëren, afhankelijk van de beschikbare ruimte en het inrichtingsplan.

7 inrichtingsprojecten afgerond in 2023 (deels betaald in 2022*)	€ 63.201,- (incl. BTW)
Advieskosten 2023	€ 1.909,- (excl. BTW)
Kosten akkerranden buitengebied	€ 1.108,- (excl. BTW)
Bijdrage Grenzeloos Landschap 2023	€ 10.000,- (excl. BTW)
TOTAAL	€ 76.218,-

**) NB: Door vooruitbetaling van een deel van de toegekende bedragen, lopen uitvoering en financiële overzichten niet precies parallel.*

FCL 797216 - Fonds Kwaliteitsverbetering Buitengebied

Stand voorziening op 1-1-2023: € 224.268,04

Stand voorziening op 31-12-2023: € 166.202,74

Uitstaande verplichtingen die in de loop van 2024 uitbetaald worden: € 11.500,-

Gelabeld voor project Grenzeloos Landschap 2024-2027: max. € 90.000,-

Vrij uit te geven budget: Stand op 1-1-2024 minus uitstaande verplichtingen: € 64.000,-

Eventuele inkomsten in 2024 moeten hier nog bij worden opgeteld. De enige concrete verwachting is een bijdrage van € 15.000,- vanuit een woningbouwontwikkeling waarop het Genneps Kwaliteitsmenu (GKM) van toepassing is.

